

Politička pišana u gotovom.

SRPSKI KRŠT

God. XXX.

U Samoboru, 15 travnja 1933

Broj 8

„Samoborski List“ izlazi svakog 1. i 15. u mjesecu — PRETPLATA na cijelu godinu iznosi 30 D. — Inzervatno 40 D

Uprava i redakcijske poslove na LIVADIČEVA ULICA br. 2. (Mihara S. Šek.)

OGLASE prima uprava prema cjeniku. Za oglas, koji se više puta izvršuje, daje se malim popust. Rubopisi se ne vraćaju.

Uskrsnuće

Vodjen božanskom ljubavlju prema nesretnom čovječanstvu Krist je cio svoj život na zemlji posvetio radu za opće dobro — za spas roda ljudskoga. Propovijedao je Ljubav i Mir i borio se protiv tmine. Spašavao je ono, što je bilo izgubljeno.

U tom svom uzvišenom naučavanju i borbi doživio je izdajstvo. Cjelovom izdaje Juda neprijateljima Krista, koji bude potom nevino osuđen i razapet na križ.

A On! Pun blagosti i vedrine s križa i sa Golgote, sred mučenja — sred strahote —

izdišući ko da zbori
i za muke nauk vraća:
Opraštajte jedno drugom,
Ljubite se, svi ste braća!

I izdahnuo je Krist od muka, pokopaše Ga, a učenici Njegovi zamuknuli su prestrašeni. Ali ipak znali su oni one velike Njegove riječi: Onaj, koji ne ponese križ svoj i ne podje za

mnom, nije moj učenik! Zato su i oni trpjeli s Njime i poslije Njega.

No to nije dugo potrajalo. Za kratko vrijeme uskrsnu On, a s Njime i nauka Njegova. Uskrsnula je Istina, Pravda, Mir i Ljubav. Bilo je to nekada.

A što je to danas medju svim narodima svijeta. I danas bi svijet morao baciti pogled svoj na Golgotu i tada bi postao boljim. Neke vizija Raspetoga i Njegova teška Golgota budu izvor energije i novih ljudi, veli M. Vidović, kako bi raspetu ljubav, raspeti mir i raspetu pravdu skinuli s križa i počeli u uskrsu duše, u carstvu bratstva i sreće sviju i svakoga, novi, dostojniji i ljepši život.

Kada ćemo stvoriti ovakav život, onda ćemo moći veselo i oduševljeno zapjevati s našim Domjanićem:

Isus se je z groba stal,
Radost je donesal,
Zato danas celi svet
Srećen je i vesel!

Skupština Društva za promet stranaca

30. ožujka održalo je Društvo za promet stranaca skupštinu, koju je otvorio predsjednik g. Cesar, pozdravivši prisutne članove i sres. načelnika g. dr. Mihalića.

Zahvaljujući na pozdravu istakao je g. dr. Mihalić važnost turizma, posebno pak po Samobor i podvukao, da nije dostatno, da izletnici ostanu u našem kraju samo nekoliko sati, nego ih treba privući na duže vrijeme. Za to treba stvoriti zajednički plan sa svim domaćim društvima, koja su bilo direktno ili indirektno u vezi sa turizmom. Sres. načelnik upozorio je na neke manjkavosti, koje je opazio, a koje bi mogle štetiti prometu stranaca i završio, da ljepša budućnost našega mjesta ovisi o nama samima.

Iz izvještaja društ. tajnika g. Katića razabire se, što je sve društvo radilo u toku prošle godine. U prvom redu posvećivala se pažnja propagandi. U tu je svihu izdana reklamna brošura o Samoboru u 5.000 primjeka, koja je preko putničkih agencija raširena po cijeloj državi. U novinama štampali su se propagandni članci, a za vrijeme Z. Z. izložilo je društvo 40 lijepih fotografija pa je time naše mjesto bilo najvidljivije zastupano od mjesta Savske banovine. Društvo je dalo izraditi 2.000 razglednica. Sa HPD.

Od svuga preseljavanja u Graz bio je Rumpler knezu biskupu Ivanu odan s velikom ljubavlju i poštovanjem. Kad je knez biskup prigodom jedne bolesti pohodio Rumplera i oćinškom mu dobrotom podijelio svoj blagoslov, bijaše R. duboko dirnut i hvaljao u svojoj poniznosti veliku ljubav i prijaznost nezabornog biskupa.

Kako rekosmo, i u Grazu je R. bio veoma obijubljen i pažen. To se vidjelo iz saobraćaja s najrazličitijim licima duhovnog i svjetovnog staleža grada, a i iz mnogih pohoda njegovih prijatelja i štovalaca iz bliza i daleka. Vrlo ga je veselio, da je ponovo mogao pozdraviti u svom domu preč. gg. kanonika zagrebačke i drugih dijeceza. Ponovo ga je pohodio nadbiskup Dr. Stadler iz Sarajeva, biskup Sterk iz Trsta; došao je i biskup Hranilović iz Kriševaca, da pozdravi svoga nekadašnjeg profesora i da mu se jošie jednoć i osimno zahvali za iskazano mu dobročinstvo. „Kako sam i što sam“, reče Hranilović, „to imam zahvaliti samo Vama, mojemu dobrotvornu, plemenitom profesoru.“

Ljet g. 1887 išao je kanonik R. veliku ožestu, kad ga je pohodio počastio tadašnj zagreb. nadbiskup Poštolović, koji je nekod kao profesor bio njegov drug u sjemeništu.

(Nastavić će se).

Lang Milan Dr. Adam Luka Rumpler

Povodom 34 godišnjice njegove smrti.
(Nastavak IV)

Išao je izvrsni molitvenik s izobličajem, a put je godišno uređivao diocesanisti Directorium. S velikim je trudom uređio novi Proprium diocesanum, sam je obavljao sve njegove funkcije od 49 arata, na njemu je nastojao više dan i noć. I tu — kad pet funkcionera posjetuje stranicu posljednjeg arata u oktobru 1877 gdje su obili domo oba na uređivači, od čega se kasnije nakon 12 godina razli pojave slijepoća. Radi oboljenja opale i boli vratim je bio. Stali radom otiče po. Hvaljao obično, a kad bi do ga Zagreb tako jako nije išao, odmah se kasnije Rumpler, da samim doput do svoga prosvit u Graz na. Hvaljao. Kardinal Mikšević mu je doput, a isto tako i njegov najbliži molitvenik. Poštolović. Urednik ove priredbe s nadbiskupom i biskupom prošao se R. na stalo preživio u Graz.

I u isto vrijeme gadio se Mari molio si je. Ispostavlja svija koji se ga po bilo poznat. Godine 13 godina poslije je stali slijepoća se kasnije uspjehoviti i besprijekorno produžiti s prvom velji

Božja, i to još s nekom osobitom vedrinom. Nikad ga nijesmo čali, da bi se radi toga potužio. Za sve što se u svijetu zbivalo živo se je zanimao; bio je neobično ljubazan i gostoljubiv spram sviju koji bi dolazili u njegovo društvo. Za svaku i najmanju iskazanu mu uslugu bio je vrlo zahvalan.

21 decembra 1890 bio je toliko sretan da je na oltaru u svom stanu, na kom je ravno obavljao sv. misnu žrtvu u krepkoj svjetlosti dnevnoj proslavio ljepu slavu svoje zlatne misle. Vrš gg. kanonika sekvestrskoga kaplana, te članovi svjetovnog i redovnog svećništva, a i njegovi dragi saradnici prosvit. kaplana Klotar, prosvit Zora iz Ljubljane i dr. počastila ga i obradovala svojom nazočnošću. Između mnogih čestitaka što ih je primio prigodom ove ljepu slavu od visokih dostojanstvenika i drugih prijatelja, bilo je i uručeno pismo biskupa Stresemajera iz Djebuva, koji je s Hranilovićem, Dabrom i dr. bio njegovim bliskim drugom u Auguštinovcu u Beča. Slijepog ljubavno osjetio je darom i obradovala čestita izost biskupa Ivana, a kojoj mu reči: „Kad se mogu do Vas prihat u biskupiju, s bli dajte Vas prihat u svoje stali.“ — Ove ljepu, bla slava ostala je svima sjećanje s svojoj uspomeni.

vodila se propaganda u cilju, da se što više skijaša privuče u Samobor.

Radi toga davani su dnevno izvještaji o vremenu i visini snijega za zimskih dana, a u zagrebačkim kinima prikazivane su reklamne slike o Samoboru. Osim toga vodilo je društvo brigu o parkovima, starome gradu, davalo besplatne informacije strancima, uvjerenja o 50% popusta na željeznicama i t. d.

Blagajnički izvještaj dao je g. Filipec. Ukupni primitak iznosio je 14.482 din (od toga 10.000 din od banovine), dok je izdatak bio 5.172 din. Izvještaji primljeni su do znanja.

Iza toga predložio je g. Wiesner, da društvo povede brigu i o uređenju samo borskoga muzeja.

Potom je skupština bila završena.

Skupština „Jeka“

Hrvatsko pjevačko društvo „Jeka“ održalo je glavnu skupštinu 2 o. mj. Otvorio ju je predsjednik g. Fran Hrčić pozdravivši prisutno članstvo. Zatim su pročitani iscrpivi izvještaji tajnika, blagajnika i kazališne sekcije iz kojih se moglo razabrati, da je ovo naše najstarije društvo u toku prošle godine bilo vrlo intenzivno.

Iza toga raspravljani su i prihvaćeni: Poslovnik kazal. sekcije, Pravilnik o primanju novih članova i Pravilnik o posmrtnim počastima. Po ovom posljednjem pravilniku društvo će od sada sudjelovati na sprovođu svima bivšim pjevačima samo u slučaju, ako je dotični ostao bilo kao začasni, utemeljiteljni ili podupirajući član društva.

Nakon eventualija, kod kojih se razvila živahna debata, zaključio je predsjednik skupštinu, koja je dala dokaz, da naša „Jeka“ pomladjena novim silama lijepo vrši svoju kulturnu zadaću i da se sprema da do godine dostojno proslavi svoju 60. godišnjicu. Pjevanjem „Lijepa naša“ završena je skupština.

Moliere: Škrtac

(Dvije izvedbe Diletantskoga kluba).

Diletantski klub iznio je za svoga dosadašnjega djelovanja niz predstava. Nijesu to bile obične diletantske predstave, nego su mnoge od njih otkakivale svojom izvedbom, a neke interpretacije diletanata bile su u punom stilu profesionalnih glumaca. Razumljivo je, da to nije išlo odjednom. Trebalo je zato sistematskog rada i vježbe, tražilo se da diletanti koji će nastupati, imaju izvjesne prirodne glumačke sposobnosti i da su spremni, da po svojoj vlastitoj inteligenciji udju u bit same uloge koja im je dana u igranje, a uza sve to bili su vazda vodjeni od osobe, koja je poznavajući glavna pravila kazališne umjetnosti, režirala djelima.

Zato su se i predstave toga kluba mogle kritikovati. Iznosile su se uz pozitivne i negativne strane igre, kako općenitosti tako i pojedinaca, a to sve u cilju, da bi se nedostaci uklonili, kako bi daljnje predstave kluba bile na većoj visini.

Nastavljajući svojim radom prikazao nam je Diletantski klub 2 o. mj. komediju „Škrtac“ od najboljega francusko, a komediografa Jean Baptiste Moliéra. Moliere se već za rana počeo baviti kazalištem, a jer je bio osobito nadaren, postigao je ubrzo zamjenu karijeru. Naročito se istakao svojom originalnošću opisivanjem pojedinih karaktera i u tomu mu medja

Skupština Sv. Martinskoga kluba u Chicagu

(Pismo iz Amerike).

Sv. Martinski klub u Chicagu Ill. održao je svoju godišnju skupštinu, dne 12 ožujka. Skupštini su podneseni izvještaji o radu kluba od god. 1926, kad je klub osnovan, do 1933. Klub je za to vrijeme nadario 291 dijete u svojoj rodnoj župi Sv. Martin pod Okićem. Nadarena su najsiromašnija školska djeca i to ovako: 83 je dobilo kapute, 62 hlače, 52 cipele, a 94 opanke. Nadarena djeca su iz svih triju škola općine Sv. Martin. Kako se dakle vidi, klub radi po onom principu, na kojem je bio i osnovan, t. j. da podupire siromašnu djecu rodnoga kraja. Radi te plemenite misli trebalo bi da su članovi kluba svi Martinščani, koji žive u Chicagu. Na skupštini uzeto je u pretres i pitanje članarine. Kako je velika kriza i slabe su radne prilike, koje već traju tri godine, to je jednoglasno zaključeno, da članstvo ne plaća članarine u godini 1933.

Chicago, dne 20 ožujka 1933.

VINKO RUDAR, tajnik kluba.

Domaće vijesti

SRETAN USKRS

ŽELI SVIM SVOJIM CIJEN PRETPLATNICIMA, ČITAOCIMA, SURADNICIMA I OGLAŠIVAČIMA

Uredništvo i Uprava

„SAMOBORSKOGA LISTA“

60. godišnjica dra Rudolfa Horvata

Poznati naš javni radnik, historičar i profesor g. dr. Rudolf Horvat navršio je ovih dana 60. godinu svoga djelotvornoga života. Dr. Horvat veoma je dobro poznat sa svojim histor. radnjama, člancima, predavanjima i ostalim javnim radom i najširim našim slojevima. I kod nas u Samoboru održao je nekoliko vrlo uspješnih predavanja, koja su uvijek bila očekivana i slušana sa najvećim in-

teresom. Gosp. dru. Horvatu želimo, da ga Bog što dulje poživi!

teresom. Gosp. dru. Horvatu želimo, da ga Bog što dulje poživi!

Zrinjako-Frankopanska proslava

Kao prošle godine, priredit će Hrvatsko kulturno društvo „Napredak“ podružnica Samobor i ove godine svečanu proslavu obljetnice smrti velikih hrvatskih mučenika Zrinjskog i Frankopana.

Dne 30 o. mj. u 11 sati krenut će povorka društava i građanstva na čelu sa glazbom iz dvorišta Pučke čitaonice u crkvu č. č. oo. Franjevaca, gdje će se služiti svečana sv. misa. Nakon toga povratit će se povorka u isto dvorište, gdje će se održati komemorativno predavanje, uz deklamaciju i sudjelovanje glazbe te pjevačkog zbora.

Umoljava se cij. samoborska društva i građanstvo, da toj proslavi u što većem broju prisustvovati izvole. Posebni pozivi neće se slati.

Na isti dan prodavat će se otkupne značke u korist hrvatskih prosvjetnih ustajova.

† Dolter Ivan

limarski obrtnik preminuo je nakon p. dulje bolesti u 42. godini života. Sprovodu su uz ostalo građanstvo korporativno prisustvovali Vatrogasno i Obrtno-radničko društvo te bratovština Sv. Jurja. Neka mu je laka zemlja!

Popravak parnjače vatrog. društva

Vatrogasno društvo dalo je popraviti temeljito svoju parnjaču, koja je već dulje vremena čekala na svoj popravak. Parnjača je sada u vrlo dobrom stanju i vrlo dobro funkcionira. Na taj je način cijelo mjesto dobilo još jedan sigurni oslonac za slučaj vatre. Popravak je stajao oko 5.000 din i platio ga je društvo samo od svojih sredstava. Društvena blagajna je time veoma iscrpljena i oslabljena tim više, što društveni prihodi vrlo podbacuju.

Dar vatrog. društva u Rudama

Vatrog. društvu u Rudama darovala je gđa Štelanija Vuković svota od 200 din na čem joj odbor najbolje zahvaljuje.

francuskim dramskim piscima nema premca. Glavne su mu komedije, koje još i danas dominiraju svjetskim pozornicama: Liječnik proli volji, Škrtac, Kačperke, Mizantrop, Građanin plemić, Umišljeni bolesnik i dr.

Sa izvedbom „Škrca“ mi smo uglavnom zadovoljni. Glavnu ulogu staroga škrtca Harpagona igrao je g. Mil. Presečki, koji ju je donio veoma uvjerljivo. On je nesumnjivo najbolji naš glumac, koji je stekao već toliko rutine, da je i ova, inače vrlo teška uloga, apsolvirao sa sigurnošću, proniknuvši duboko u nju. Ulogu Elise igrala je gđica Verica Šoić i ona je pokazala svoj glumački dar, a uza to je u toj ulozi bila osobito dražesna. Gđica Mihela Bašić u ulozi Marijane bila veoma dobra, gotovo bih rekli, najbolja od svih ženskih osoba, a to je i razumljivo, jer ona posjeduje lijepu glumačku sprema. Prosinu, provodadžinicu, prikazala je gđa Vera Falzari svojom poznatom sigurnošću i komikom, tek je u momentima nešto previše karikirala. Malemu ulogu (Gospa Claude) izvela je dobro gđica Slavica Vitez.

Gosp. Josip Melinščak u ulozi sluga Le Fleche bio je jedan od najboljih u cijelom ansamblu. Njega bismo htjeli jednom opet vidjeti u kojoj glavnoj ulozi, kad bi sve njegove glumačke sposobnosti, koje posjeduje, došle do punog izražaja. Gosp. Ivo Filipić igrao je dvostruku ulogu i to mešetara Simona i Jacquessa, kuhara i kočijaša. On je dodade

naslijao publiku, ali smo ga u igri već vidjeli u daleko boljoj formi. Ulogu Simona odigrao je bolje. Po prvi puta nastupili su na pozornici g. Tona Šoić kao Cleota i g. Marko Vukasović kao Valere. Uloge, koje su kao početnici imali bile su teške. Zato je i izvedba tih uloga po njima kao početnicima bila slabija i to se primjećivalo. S voljom i vježbom bit će i oni dobri diletanti. Uloge Anselma i La Maritucha prikazao je g. Ljad. Ivanjšćak, koji također još nema mnogo rutine. Komesara igrao je dobro g. Selanec.

Govoreći općenito, možemo kazati, da je igra bila dobra. Nije dodade bilo preve povezanosti između svih činova, jer su čednji bili slabije sigurni. Figure su bile odlično postavljene. Raslošni kostimi u punom stilu. Trebalo bi malo također pripustiti na jeftin i nergovijeta izgovor kao i na pravilno naglašavanje. Nije potrebna ni prevelika brba. Ne pristaje također svagda svojevrsno umjetničko riječi i rečenica, koje inače nisu u komediji. Pogotovo se o tom treba voditi računa, kad se daje kakav stari klasični komed. — Režija je imao g. Milvoj Presečki.

Publika, koja je dopremila puno napetih govora „Lavice“, bila je zadovoljna i zadovoljila se od srca, te je srdačno nagradila glumce pjeskom.

I repriza, igrana 9 o. mj., bila je dobro posjećena, a izvedujući su se „otvorili vrata“ bili su u boljem „svetlu“.

Narodna skupština.

Govor

narodnog poslanika samoborsko-pisarovinskog izbornog sreza

Dra. Djure Leušića

održan, dana 14. marta 1933. na XXXIX redovnom sastanku Narodne skupštine u Beogradu.

(Prema stenografskim bilješkama)

Dr. Đuro Leušić

Gospodo narodni poslanici! G. Ministar finansija je, ulazeći u analizu prijedlog svoga budžeta, koji je pred nama, povukao na str. 5. nezgodnu paralelu za ovaj svoj predlog pozivajući se na uspoređenje budžeta od god. 1923./24, kojega je tadašnji globalni iznos rashode iznosio najednako s ovim predloženim t. j. 10.334 milijarda dinara. Ova njegova paralela je veoma nezgodna, već i s razloga, što se samo potajemo na razlike tadašnjega gospodarstvenoga stanja i prilika (tada bijaše konjunktura naših poljoprivrednih proizvoda i nepoređani zahtjevi Blerovog zajma 1922. — danas 100 postotni pad cijena gotove svile naših se samo poljoprivrednih proizvoda i jedna općata privredna stagnacija u zemlji uz još stasnu svjetsku ekonomsku depresiju) kod nas i u inozemstvu, a da se spominjemo i razlike vrijednosti t. j. relativno izjednačeni koef. dinara u ono vrijeme, kada je u prvom tromjesečju od 1-1 do 1-11 1923. stasno stasno dinara u Srbiji u C. r. 1-20' sv. fr. i danas, kada je dinar stabiliziran i u paritetu sa C. r. 100 dinara 9'13 sv. fr. to nije ista stvar, da je sadašnji budžet, sa iznosom ostale nezgodne strane u tadašnjem budžetu, bio ovako stvarno te poravnan s predloženim za 100% više, ili da je predložen za 100% više od ondatajnoga.

Jednako je nepovoljno u budžetu, što se Ministarstvo finansija radi u vidu rashode od 301,711.499. — din. iznosi iz »Opšte državne uprave«, to isto figurira samo u stavci »Državni privredni preduzeća i ustanove«, kao da isti rashodi se znade tako-

đer i fiskalno opterećenje naroda i lične i materijalne rashode. »Opšte državne uprave.« Slijedstveno tome bi mogla otpasti iz »Opšte državne uprave« i Ministarstva finansija i obračaja a gotovo i sva ostala privredna ministarstva, koja imaju državna preduzeća i ustanove.

Kao daljna formalno nezgodna osobina predloženoga budžeta je 3. prilog t. j. »pregled ličnih i materijalnih rashoda« u ekspoziciji Ministra finansija, gdje se na pr. u Ministarstvu inostranih poslova navodi suma ličnih izdataka s 3218%, dok oni u stvari iznose — čim malo podrobnije pregledamo pojedine partije i pozicije bar oko 65%, a tek ostatak od 35% otpada na materijalne izdatke, a ne 6734% kako je navedeno. Ova se osobina međutim ponavlja i u drugim ministarstvima i to sad više ili manje. Sama zadnja stavka toga istoga priloga br. 3 jest u procentualnoj sumaciji posve kriva i daje time posve krivu općenitu predodžbu od onoga, što treba da iznese.

Jednako je veoma nepovoljna činjenica, da se manjci pojedinih »državnih privrednih preduzeća i ustanova« pokrivaju t. zv. dotacijama iz glava (partija i pozicija) istih Ministarstava time, da se ta pojedina državna preduzeća i ustanove iskazuju sumarno, kao aktivna, što ali u stvari nijesu, već naprotiv pasivna. Eklatantan su tome primjer »državna privredna preduzeća i ustanove« kod Ministarstva prosvjete, gdje ista preduzeća odn. ustanove iskazuju stvarno pasivno od oko 2 miliona dinara, a isto se javlja djelomice i u ministarstvima trgovine i industrije i poljoprivrede.

Gijeli taj prijedlog budžeta, koji prema riječima g. Ministra treba da imade pretenzije »što veće tačnosti i realnosti« odlikuje se i time, da sve stavke, koje se odnose na »razlike u kursu za lapiete u stranoj valuti« obračunate su na vrijednosti dinara unutar države (stabilizacioni kurs), dok zadržemo, da zvanično priznali »prim.« za sve strane valute i devize, koji plaća i naša Narodna banka, iznosi danas 28%. Ta diferencija obzirom na označeni danas postojeći »prim.« iznosi oko 300 miliona dinara po sveukupnim ministarstvima, dok za istu diferenciju se nalaze stotkoviti potriča u budžetu.

Zatim, formalno je nepravilna strana prijedloga ovoga budžeta i u tome, što pojedine glave, partije i pozicije pojedinih ministarstava nijesu istovjetno obračunate, t. j. dok se pogledimo u malim odnosom besnačajnima iznosima točnu i detaljnu, to se naprotiv u

većim važnim iznosima previše sumarno i nepregledno iznešene, apstrahirajući kod toga izlitično Ministarstvo vojske i pomorice.

I samo ove ovako ukraliko navedene konstatacije s formalno stvarne strane oduzimaju prijedlogu ovoga budžeta karakter, snagu i uvjerljivost pune tačnosti i realnosti, bez obzira na današnje stvarne gospodarstvene i privredne prilike u zemlji i u inozemstvu, a da i ne spominjemo one političke tendencije, koje provejavaju iz pojedinih glava, partija i pozicija kao na pr. iz iskazanih oko 200 miliona dinara rashoda u »poverljive svrhe«.

Državni budžet imade da bude jasno ogledalo državnoga gazdinstva, njegove srednosti, racionalnosti i mogućega realnoga prosperiteta; on imade biti udešen prema strukturi naroda, njegovoga stvarnoga privrednoga stanja i mogućnostima realizacije u interesu općenitosti, što sve iz predloženoga budžeta niti vidimo, niti uz najbolju volju ne možemo razabrati.

Mi razabiremo, ali jedino: da se svim načinima i sredstvima iz već i onako danas presušanih i istrošanih narodnih vrela želi izvući novih 105 milijarda dinara, ne dajući ali zato narodu nikakvih protuekvivalenta odnosno pozitivnih i konstruktivnih impulsa niti u gospodarstvenom, niti u privrednom, a ni u političkom pogledu.

Osim toga: osnova finansijskog zakona predviđa neke izdatke kojih nema u prijedlogu državnih izdataka za 1933/34. godinu — a koji su veći nego lani, dakle iznose preko 700 milijuna dinara.

Da osvjetlimo i općenito prikazemo današnje relacije naše narodne ekonomske situacije, poslužiti ćemo se slijedećim objektivnim prikazom i pozitivnim činjenicama.

Prema veoma realnim podacima »Društva za osiguranje izvanjske trgovine Sjedinjenih država Sjeverne Amerike« procijenjena je cjelokupna naša narodna imovina za godinu 1925 sa iznosom od 6 i po milijarda dolara. Uzimajući, da su od godine 1925 do 1932 sve vrijednosti pale u prosjeku na polovicu, to današnja vrijednost naše sveukupne narodne imovine pretstavlja iznos od 250 milijarda dinara u današnjem našem novcu. Taj dakle iznos pretstavlja relativno posušeno i tačno naše živo narodno gospodarstvo, koje je izvor svima privrednim prihodima dakle svoj našoj narodnoj privrednoj djelatnosti, a isto tako i za naša državna gazdinstvo, naš državni budžet.

Iznos od 250 milijarda dinara žive narodne imovine na stanovništvo od 14 milijuna stanovnika veoma je nizak, jer u prosjeku otpada na jednoga stanovnika samo oko 17.900 dinara, te prema čemu spadamo među najsiromašnije zemlje u relacijama prema ostalim civiliziranim narodima odnosno državama; za nama još slijede jedino: Mađarska, Austrija, Lotiška, Bugarska i Sovjetska Rusija kao uopće najsiromašnije.

Prema označenim podacima otpada u procentima na: oporezovana zemljišta i zgrade 51%, neoporezovana zemljišta 6%, živad, stoku i ostalo blago 3%, mašine i oruđe za poljoprivredu 0,7%, mašine i oruđe industrije 3,2%, državne željeznice 8%, privatne željeznice i tramvaj 0,5%, telegraf, telefon i radio 0,8%, automobili i aeroplani 0,1%, uvezene robe u magazinima 2%, brodove, kanale i lučke uređaje 0,9%, melioracione radove 0,5%, električne centrale i vodove 1%, poljoprivredne produkte kod ratara 3%, poljoprivredne produkte kod trgovaca 7%, industrijske produkte 0,3%, pokućstvo i kućni pribor 7%, kovano i nekovanano zlato i srebro i dragocjeni nakit 2%, odakle ali sumarno slijede ove važne i odlučne relacije t. j. da od cjelokupne naše narodne imovine otpada na: poljoprivredu, t. j. 80% našega pučanstva 100 milijardi dinara ili 40%, ostalu privredu t. j. 20% našega pučanstva 75 milijardi dinara ili 30%, dok ostatak od 75 milijardi dinara, t. j. ostalih 30% pripada u vlasništvo države i samoupravnih tijela.

Naš je narodni prihod za godinu 1932 procijenjen sa 40 milijardi dinara, od kojih otpada na poljoprivredu 15 milijardi dinara, a na svu ostalu privredu 25 milijardi dinara. Prema stvarnom stanju možemo uzeti da jedna i druga privreda u polovici snose sve javne izdatke; 14 milijardi dinara; t. j. državni budžet 10 i po milijarde dinara, a samouprave 3 i po milijarde dinara, — to odatle dobivamo, da je netto prihod poljoprivrede 8 milijardi dinara, t. j. 30%, dok je svih ostalih privreda 18 miliona dinara ili 70%, ili izraženo u prosjeku znači: na 80% našega stanovništva t. j. 11 miliona i 200 hiljada duša otpada 740 dinara na glavu, a na 20% našega stanovništva, t. j. 2 miliona 800 hiljada duša otpada 6.428 dinara na glavu.

Nasuprot ukupni krediti, dugoročni i kratkoročni, sviju naših javnih i privatnih novčanih ustanova iznose oko 18 milijardi dinara, od kojih otpada na poljoprivredu 8 milijardi dinara, a na ostalu privredu 10 milijardi dinara, a odatle slijedi u prosjeku ovo zaduženje: na poljoprivredu, t. j. 80% stanovništva otpada na glavu 714 dinara, a na svu ostalu privredu, t. j. 20% stanovništva otpada na glavu 3.751 dinar. Kod ovoga, gospodo, ne računamo još 3.000 dinara na svaku glavu stanovnika za državno zaduženje u iznosu od oko 40 milijardi dinara, jer isto zaduženje pada na račun državnog budžeta i nije privatno-pravnoga i direktnoga uticaja.

Iz ovih podataka i relacija vidimo realan i katastrofalan zaključak o današnjem stanju naše privredne situacije, i to da »sva ostala privreda« uz tri puta veću imovinu od »poljoprivrede« privređuje gotovo devet puta više nego »poljoprivrede«, dok je zaduženje »sve ostale privrede« manje za gotovo polovicu od one »poljoprivrede«.

Međutim zaduženje same poljoprivrede pruža nam i drugu veoma tešku i ozbiljnu brigu s obzirom na seljačku ili zemljoradni-

čku strukturu našega naroda, koje zaduženje shematički izgleda ovako: dugovi kod državnih novčanih ustanova dinara 733.000.000 uz 10 1/2%, dugovi kod privatnih novčanih ustanova dinara 1.978.000.000 uz 16%, dugovi kod raznih privatnika dinara 2.689.000.000 uz 22%, dugovi u zadrugarstva dinara 1.600.000.000 uz 10%. Ovo se zaduženje, gospodo, odnosi na cirka 33% seljačkih domaćinstava od sveukupnih 76%, prema 24% svih ostalih domaćinstava u našoj zemlji.

Ovo je zaduženje i uz normalne prilike za sve grane privrede za naše seljaštvo neodrživo i katastrofalno. 1) Radi visine kamatne stope, koja u prosjeku iznosi 16%, 2) radi kratkoročnosti kredita, dok je općenito stručno poznato i dokazano, da poljoprivreda, ako hoće iole racionalno i rentabilno da radi, treba veoma nisku kamatnu stopu, maksimalno 4%, i dugoročne kredite minimum na 5 godina, i konačno 3) radi toga, jer je tim zaduženjem kod nas pogođeno gotovo 33% cjelokupnog seljaštva, nuz sve ostale privrednike.

Gospodo poslanici, ako sad nuz već označenu općenitu našu gospodarstvenu i privrednu situaciju uočimo ujedno naše novčano i finansijsko stanje, koje možemo ukratko sabrati u činjenici, da se ono od septembra 1932 god. nalazi u potpunoj stagnaciji uz cca 10 1/2 milijarda dinara imobilnih uložaka, te da mi nismo ni prije toga imali ostvareno i organizovano nacionalno, seriozno i solidno novčano tržište, osim pojedinih pozitivnih uspjeha u nekim pokrajinama, kao u Sloveniji i u Zagrebu, gdje spominjem naročito Prvu hrvatsku štedionicu, kao djelo privatno-pravne inicijative i nešto mladih državnih javno-pravnih novčanih ustanova u Beogradu, onda imamo ne samo puno pravo, već i najpreču dužnost, da tražimo o tome svjetla i odgovora u ekspoziciji g. Ministra finansija. Međutim mi u tome pogledu nalazimo veoma malo, ako ne i gotovo ništa.

Gospodo poslanici, kad smo ovako iznijeli i predočili stvarno stanje naše narodne imovine i povukli realne paralele u relacijama između imovine, prihoda i zaduženja poljoprivrede s jedne strane i svih ostalih privreda s druge strane, pitamo se: što mi kao vrhovna državna uprava pružamo i dajemo toj našoj i ovakovo poljoprivredi kao našoj najglavnijoj i najbrojnijoj privrednoj grani? A što dajemo svima ostalim socijalnim ustanovama u našoj zemlji iz ovog našeg budžeta od 10 1/2 milijardi? I tu umjesto pozitivnog i optimističkog odgovora imamo poraznu konstataciju, da ni jedan procent od cjelokupnog državnog budžeta ne posvećujemo poljoprivredi, a ako uzmemo u obzir lične i materijalne rashode, onda, za čistu poljoprivrednu ne dajemo ni 1/3 procenta za dizanje i unapređenje naše poljoprivrede. Tu jadnu i žalosnu sliku ne ublažuju ni one silne pozicije u poljoprivrednom fondu Ministarstva poljoprivrede, koji je čedo sreće i slučaja, jer prihodi u taj fond dolaze nam iz Klasne lotrije. Ali zato samo za policiju, odnosno Ministarstvo unutrašnjih djela predviđeni 7 1/2% našega budžeta, a da i ne spominjemo ponovo onih 200 miliona za »povjerljive ciljeve«. Vrijedno je spomenuti, da za unapređenje socijalnih i higijenskih ustanova dajemo svega 2,16%, što je također obzirom na naše socijalno i higijensko stanje izuzetno premalen iznos. Za Ministarstvo građevina, dakle za održanje cesta, puteva, zgrada, mostova, za melioracije i ostale javne radove trošimo svega 2,35% dok je sama investici-

onih radova toga Ministarstva izražena brojkom od 5 miliona dinara.

Na ovom mjestu želim ujedno da spomenem da se u nas često voli pozivati na inozemstvo kao opravdanje za neke smjernice i mjere. Tako se u nas često spominje naša po krvi i politički prijateljska Čehoslovačka, kao i Danska, koje zemlje međutim danas više ne odgovaraju strukturi i karakteru našeg seljaštva, jer su obe danas već u daleko većem stupnju industrijsko-komercijalne zemlje, a usprkos toga daju za svoju poljoprivredu i do 9% cjelokupnog budžeta.

Ja želim međutim upozoriti ovdje na dvije druge države odnosno zemlje i to na Estoniju sa 76% seljaštva i Finsku sa 80% seljaštva, koje obe iako od nas manje, ali u svojoj samostalnosti jednako mlade s nama, mogu nam dati mnogo potstrekova u onom što nama treba. Iako je u ovim danas nivo civilizacije i blagostanja srazmjerno veoma visok, one troše primjerice za svoju prosvjetu 20% svojih budžeta (a postotak je analfabeta do 3%), a na poljoprivredu 12 do 17%. Finska, koja je od nas po stanovništvu 4 puta manja, sudjeluje u međunarodnom trgovačkom prometu s iznosom, koji je u relaciji prema našem 8 puta veći. Obe su zemlje inače skroz nacionalne, demokratske i liberalne, bedem mira i međunarodnog pozitiviteta, graničeći sa Sovjetskom Rusijom. Obe su provele, gospodo, agrarnu reformu na taj način, da su bili podijeljeni prvo državni posjedi, tek zatim oni velikih akcionarskih društava, a tek su konačno došli na red veliki posjedi veleposjednika. Za isplatu uzeta je baza fiktivne vrijednosti posjeda, te likvidirana odmah stvaranjem i davanjem velikih i veoma povoljnih poljoprivrednih kredita.

Iz svega ovoga, gospodo, ovde iznesenog, slijedi prirodno i logično:

1) da je predloženi budžet sam po sebi bez stvarnih i formalnih kriterija tačnosti i realnosti za današnje naše ekonomsko i finansijsko stanje previše težak i neodrživ, dakle i, kao takav neostvarljiv.

2) da on ne vodi računa o bitnim i najhitnijim potrebama naroda, njegovej ekonomskoj, socijalnoj i političkoj strukturi, koja danas više nego ikada zahtjeva uređenje, olakšanje i unapređenje, a ne usklađeno i čisto trošenje narodnih energija i novca za održanje skupega i neodrživoga centralističkog državnog aparata, dok opći interes naroda stvara nezamislivi, a naročite interes pojedinih dijelova zemlje, koji time svoje specifične interese ne mogu i ne dopi-jevati unapređiti niti u ekonomskom niti socijalnom niti kulturnom, a što je najvažnije, time niti u najjednostavnijem interesu države i naroda cjeline.

Da dovratim. Budući ovaj predloženi budžet ne može, ne predstavlja i ne može narodno hitno i važno potrebu pozitivne mjere za našu ekonomsku, socijalnu i političku uređenju, ne samo da čim u obli čim niti ne ostvarivost, nego te upravo šteta i protivna potrebama naroda, zato glasujem u ime Narodnog Kluba u našim protiv predložena ovoga budžeta.

I drugi razlog nalazi mi, da ovaj stav prema predloženom predložena budžeta negativno odredim.

Aktuelna politička organizacija (JRSD) krenula je putem, koji je u prošlosti bio svojstven jednoj političkoj organizaciji, koja je radi svojih nasilnih metoda omražena u hrvatskim krajevima i koja jugoslovensko ne smatra sintezom srpstva, hrvatstva i slovenaštva.

Pošto je takva politika već od prije kompromitovana, te ne pruža garanciju za sprovođenje istinske jednakosti i ravnopravnosti Srba, Hrvata i Slovenaca, što se naročito osjeća u hrvatskim krajevima na svim područjima javnoga života, to sam sa svojima drugovima zauzeo stanovište obilježeno poznatom vam deklaracijom, koju je naš poslanički drug g. Preka dao u ovome Domu.

Gospodo, između mnogih govora, koji su se nizali na tu deklaraciju, stekli smo uvjerenje, ne samo da se ista žalost nije objektivno ocijenila, nego su nekoja gospoda u njoj vidjela dapače i neke prekrivene tendencije za nešto drugo, te su reagirali na jedan takav način, koji ni malo ne koristi njihovom stanovištu.

Gospoda su naime tako vehementno reagirala, kao da na primjer nikada ne bi postojao program unutarnjeg državnog uređenja, kako ga je zamišljao jedan Štrosmajer godine 1874, a koji glasi ovako:

1) Najvažniji cilj zajedničkih težnja kod Srba, Hrvata, Slovenaca i Bugara ima da bude njihovo ujedinjenje u nezavisnu i slobodnu narodnu državnu zajednicu jugoslovensku.

2) Treba da se prizna, da pojedina narodna plemena budu potpuno međusobom u svakom smislu jednaka i ravnopravna.

3) Da u međusobnim odnošajima između državnu samostalnost i samoupravna prava pojedinih zemalja ostali posve nepovređena i u potpunoj slobodnoj volji onoga dijela, koji tu samostalnost i ta prava uživa.

A da je taj program isti onaj kao i kneza Mihajla, koji je sa Štrosmajerom spremao i radio za državno i narodno jedinstvo, to je van svake sumnje.

Nacionalistički idol Jovan Škerlić bio je pobornik istog državnog uređenja, baš kao i Fran Supilo, dr. Smodiaka, dr. Trumbić i Stojan Pročić, a da se ni malo time nijesu ogrješili o uнитарistički princip državni.

Da se sad vratimo pojedinim govorima gospode, koja su govorila na našu deklaraciju.

Jedan od gospode govoreći o deklaraciji, iznio je među lalim, da naš seljak, kao najbrojniji stalež u državi, nije potreban ničeg drugog, nego da mu je u redu općina i da se općinski život može donekle u redu razvijati.

Ne nijekajući, da je uredan i valjan razvitak poslova općine kao najniže samoupravne jedinice također jedan od predujeta narodnoga napretka, odlučao smo protiv pomisli, da bi to bio jedan i najviši ideal našega seljaka, hrvatskog, srpskog i slovenačkog, koji je u historiji narodnoj svaki za sebe dao velike i neizmjerne žrtve, boreći se, za opće ljudske, čovječanske i građanske prava i sloboda, hotjeći na temelju istih izgraditi svoj slobodni seljački dom u svojoj slobodnoj državi.

Naš seljak, specijalno hrvatski seljak, koji je pred 310 godina, dajte znatno prije nego što su misli velikih francuskih mislioca došli do izražaja, dao je divan i veseban otpor feudalnim silnicima u formi »seljačke bune za svoje pravice«. Isto tako i srpski seljak pod svojim seljačkim vođom Karađorđem diše se protiv moćne turske imperije

i svojom borbom, kojoj u historiji premca nema, oslobađa stopu po stopu svoje domaće zemlje sve do naših najnovijih dana. Njima ne zaostaje po težini položaja u kojemu mora da očuva svoje ime i svoj individualitet i slovenački kmet.

Takova tri temeljna stupa naše države pretenduju svakako na mnogo samosvjesniji cilj, nego što je samo uređenje jedne sitne samoupravne jedinice, seoske općine, a najmanje na onakav način, kako je to u ovom domu nedavno izglasanjem općinskog zakona prihvaćeno.

Naš seljak traži savremeno i napredno uređenje cjelokupne naše državne zajednice, u kojoj će mu biti zajamčen:

slobodan i nesmetan razvitak njegovih historijsko-političkih individualnosti, na temelju kojih je svaki za sebe, a u istome cilju, dao i žrtvovao sve svoje za stvaranje svoje zajedničke države;

slobodan razvoj njegovih zasebnih ekonomskih, kulturnih i socijalnih tekovina, koje se dosad nisu mogle razvijati u interesu njegovom pojedinačnom, kao i u interesu općenitosti, samo usljed krutog centralističkog uređenja, koje te njegove zasebne tekovine nastoji zatrti i uništiti; takav razvoj može mu pružiti nesmetano jedino unutrašnje uređenje naše države na temelju najširih samouprava sa sadržajnim oznakama, bilo auto-nomije, bilo federacije.

Drugi jedan od g. govornika g. dr. Metikoš dao je našoj deklaraciji vrlo tešku i neumjesnu primjedbu, navodeći da ona dolazi u isto vrijeme sa nekim izjavama ljudi, koji su navodno za neki svoj protudržavni rad finansirani po neprijateljima naše zemlje. Za potkrepu svojih navoda pozivlje se isti na nekoje izjave grofa Štorze, koji da je rekao, da su dolazili nekoji ljudi iz Hrvatske i tražili pomoći u cilju rušenja ove naše zemlje.

Gospodo, dr. Metikoš u tim svojim navodima nije originalan (Preka: Tako je!) Na isti način je bivši partijski šef stranke, kojoj je isti pripadao (SDS) na jednom redovnom sastanku Narodne skupštine od 28 novembra 1925 god. činio ista predbacivanja pok. Stj. Radiću, tadanjem ministru u času, kada je učinjen bio pokušaj jednog istinskog sporazuma između dviju najvećih političkih stranaka biv. Hrvatske seljačke stranke i Narodne radikalne stranke, rekavši doslovno ovo: »Kad sam ja čitao govor g. Ministra prosvjete održan u Ljubljani, ja sam posumnjao, da je on agent Italije, da je on naručen da tako provokatorno govori, da bi izazvao intervenciju Italije protiv naše države. A da bi g. Radiću to mogao reći daje mi povoda i prava članak grofa Štorze u kome se govori o parazima, koje su davane za separatistički pokret u Hrvatskoj. G. Radić nikada nije odgovorio na taj članak grofa Štorze.« Konstatiram dakle samo iste metode iz onoga vremena i sa istog onog mjesta prema ljudima, koji su se na isti način, zauzeli za istinski sporazum u cilju konsolidacije naših općih, državnih i narodnih prilika, pak nas tim manje uznemiruje takova kritika g. dr. Metikoša.

Daljaj jedan govornik g. poslanik Kovač, mislio je, da će protu-deklaracijskoj kritici učiniti uslugu najbolje na taj način, ako na ljude, naročito na one od imena i glasa, unutar naše države kao što i van iste, saspe pregršt omalovažavanja i bacanja u sjenu kao potpisničke deklaracije.

Ja, gospodo, niti sam potreban a niti od koga pozivan, da ustanem na obranu imena i glasa takovih ljudi, uvaženih i cijenjenih u svim krajevima naše zemlje, ali način i ton, na koji se o tim ljudima u ovom domu govori u času, kad su iz najbolje namisli, da pomognu narodu i državi, digli svoj glas, ne mogu me ostaviti hladnim i mirnim, a da na iste ne reagiram.

Bit ću slobodan, da u pogledu imena jednoga Mažuranića i njegovog značenja u našoj kulturnoj i političkoj historiji iznesem nekoliko misli pok. Stj. Radića, koje je isti u svojem govoru na 55. redovnom sastanku Narodne skupštine, dne 2 marta 1926 godine iznesao: »Poznato će biti svima narodnim zastupnicima, da je u Hrvatskoj sveukupnim političkim životom bila ovladala u najvećem dijelu politička simpatija prema Srbiji, a kulturna simpatija prema Crnoj Gori. Biskup Štrosmajer u jednu ruku, a u drugu ban Mažuranić, pučanin, predstavnici su ovih dviju struja. Biskup Štrosmajer imao je ne samo prepisku sa knezom Mihajlom, nego kad bi polazio u Opatiju (Abaciju) redovno se sastajao sa državnici srpskim i našao puta i načina da se s njima sporazumi bar o tome kako će se braniti cjelokupni naš ugroženi život, a to naročito život Srba u tadanjoj Ugarskoj, a donekle i kod nas od mađarizacije.« Dalje veli pok. Radić: »Nas Hrvata bila je politika i Crne Gore i Srbije. Mažuranić je bio političar, ali je više umnik. On je malo pisao. Ono što je napisao, to je ostalo kao granitan kamen. On je popunio dva pjevanja Gundulićeva, spjevao i napisao je djelo »Smrt Small-age Čengića«. Svi mi tražili smo ideal u Crnoj Gori, jer je to jedina svjetla tačka suverena kao stijena; tražili smo svoju sintezu. Kako je on bio dubok i uman On je Franji Josipu znao doći u Iraku i na ministarskim konferencijama, kad su ministri prigovarali, on je znao reći što čini. On je otišao. On je kao naš kancelar u Beču znao isposlovati takav respekt, da se Mađari nisu usudili ni pisnuti. Taj čovjek baš zato što je bio tako veliki um, koji je unio naš narodni ideal u jednu velepjesmu, kako mi Hrvati kažemo, on koji je toliko ljubavi, toliko poznavanja, toliko ne one samilosti, nego poštovanja imao za Crnu Goru, i to za Crnu Goru, koju smo svi smatrali da je srpska, on je učinio tako, da su naša djeca u trećem i četvrtom razredu već znala napamet »Smrt Small-age Čengića«. Na koncu završava pok. Radić ovako: »To je bilo naše evanđelje, a ne kojekakove pripovjesti, koje se serviraju u Beogradu i koje se i danas serviraju.«

Mislim, da bi sa ovim istim riječima, i sam mogao zaključiti, na adresu gospode, koja su tako oštro našu deklaraciju kritikovala: To je naše evanđelje, a ne kojekakove pripovjesti, koje se serviraju Beogradu i koje se i danas serviraju.

Napose pak, kao poslanik sreza samoborskoga, onoga Samobora, koji je u ovitku našega narodnog preporoda tako časno i muševno odigrao svoju narodnu zadaću, dužnost mi je navesti, da je taj grad na svojoj sjednici 4 I. 1861 koja je kao izvanredna sazvana radi znamenitosti momenta, koji je činio prelaz k narodnjačkoj eri, odobrio i podnio »čestitku i pouzdanicu« Ivanu Mažuraniću što isti dana 27 XII 1860 postade pretejednikom novoosnovanog hrvatsko-slavonskog dvorskog dikasterija, i što je tako dočekao osobitu priliku, da poradi za narod. Ta je čestitka sa užitom odobrenom, i od sabranih zastupnika i ostalog otmjenijeg nazočnog građanstva, te je određeno, da ju što više članova ove op-

čine povlaštenog trgovišta Samobora potpiše; a ta je samoborska čestitka i jedna zanosna deklaracija za narodnu slobodu, kako to ispravno napisao dr. Štefek Orešković u svojoj povjesnoj crtici „Samobor za slobodu“.

Nije bez interesa, ako citiram i tekst rečene čestitke, koja među ostalim glasi ovako: „Crpljene iz bečkih službenih novina blaga vijest o Mažuranićevom imenovanju uspali poput munjine strastvenom radosti srca naša; minu nas svaki strah, svaka bojazan, da će sa nedostatna zastupanja naše najdragocjenije blago, narodna sloboda postradati“, pa nastavlja dalje ovako: „nepogode vremena, podlost, ometenost, nehajstvo i svekolike ostale strasti — okrnjiše nam cjelokupnost Hrvatske, odjeliše od uda, otuđiše brata Dalmatina bratu Hrvat, skućiše pod jaram vjekovitog vojnovanja plemenita krajišnika, rastaviše od krvi, zametnuše međusobni razdor, narušiše slavu našu i povrediše najsvetija prava prirode. Ko će tolike teške rane i jade, što nam ih vrijeme zadade, vidati i izliječiti; ko će mrke oblake s kojih još sada narod naš oluja okorjelih predsudah i ljudske oholosti nesmiljeno bije, raspršiti! Ko će uda iz tijela našeg istrgnuta u jedno isto tijelo spojiti? Ko će oslabljenu svezu između jednokrvne braće učvrstiti i napadom nepristupnu učiniti?“

Isti taj Samobor u času, kad se iz Zagreba šalje znamenita saborska adresa, dana 18 V. 1867, saziva sjednicu općinskog starješinstva, te „u znak priznanja zasluga za domovinu“, među inim muževima, sastavljačima rečene adrese, počasti začasnim građanstvom samoborskim Ivana Mažuranića, sve to za njegovu „odvažnu obranu prava naroda“.

A lice svojega časnoga oca osvjetla i sin Vladimir Mažuranić akademik, svojim „pravno-povjesnim riječnikom“, tim grandioznim djelom, koje mu pribavi divljenje i poštovanje u državi i van granica države.

Dostojan imena i glasa svojih predaka dr. Želimir Mažuranić, kr. ministar dostojno zastupa svoju državu unutar i van granica njezinih, u najvećem svjetskom forumu Ligi naroda, čiji je on veliki poštornik i to kao pravi stalni član Jugoslavenske države. Daleko bi me dovelo moje izlaganje o značenju obitelji Mažuranić, kad se ne bi ogriješio o poznatu čednost živih članova te obitelji,

Gospodo, govoreno je i o drugim vidnim članovima potpisnicima naše deklaracije i to o g. dr. Švrljugu.

Nuz njegov veoma poznati i dugogodišnji rad u našoj privredi i napose kod našega novčarstva, i kao vodećega funkcionara u bankarskim krugovima, koji su veoma mnogo radili s inozemstvom (naročito Londonom) i kao pretsjednika Zagrebačke burze, njegovo je ime usko povezano uz reorganizaciju našega državnoga budžeta (1929 dalje) i uz realizaciju našega stabilizacionog zajma (Pariz 1931) kojom su prilikom sve vodeće pariske novine kao „Petit Parisien“, „L'information“ i „Tan“, donoseći vijesti o zaključku toga zajma, izričito naglašavali ličnost i djelovanje samoga g. ministra Švrljuge kao jednoga veoma sposobnoga u detalje upućenoga i veoma odličnoga i ugodnoga pregovarača i stručnjaka.

A ličnost g. dr. Otona Frangeša, sveučilišnoga profesora, ministra?

Nuz njegov i u inozemstvu veoma poznati stručni rad iz područja poljoprivrednih disciplina, i o istraživanjima o domaćem blagu, njegovo je ime naročito povezano kod nas uz osnutak Priveligovane agrarne banke, kao i međunarodno priznatom sistemu preferencijalnih postupaka, koji su našli opće priznanje, kao na konferencijama u Bukureštu, Varšavi i Beogradu g. 1930, jednako i u godini 1931 prigodom zasjedanja „Druge konferencije za zajedničko ekonomsko djelovanje“ u Ženevi.

Ne ću da pokušavam da komparaciju Hrvatskog sabora iz koga su grmjeli odlučni glasovi Štrosmajera, Račkoga, Starčevića, Kekuljevića, Kvaternika, Radića i drugih velikana, a koji su našli odjeka u znamenitom 29 oktobru 1918 godine, sa jednim žalosnim predratnim društvom, kako ga nazva isti govornik, obaram, ali samo velim, da je uspomena na taj veliki državni sabor jedne male Kraljevine, tako živa, da ju nikakove ujedljive komparacije oslabiti ne mogu. Hrvatski sabor brani se sam sobom i svojim znamenitim djelima.

Među onim govornicima protiv deklaraciji ističe se i g. poslanik Mita Dimitrijević za koga mogu reći samo to da g. Mita Dimitrijević nije baš tako govorio o našim drugovima Šibeniku i Preki, dok su bili na vladi,

ali zato su drugi ljudi od kojih nekoji i danas sjede u vladi baš prigodom ulaska gg. Šibenika i Preke kazali šta znači njihov ulazak u vladu, a isto tako isti ljudi rekli su šta znači njihova ostavka i odlazak iz vlade. G. Dimitrijević proglasio nas je dezerterima šestojanuarskog fronta. Dezerterstvo nije osobina potpisnika deklaracije, nego je ovo na drugoj strani.

Uostalom g. Dimitrijević dobio je odgovor na svoje tvrdnje od strane mojih drugova iz Narodnog kluba.

Na kraju, gospodo, u kritici naše deklaracije govorio je još jedan gospodin govornik, koji je spomenuo, da je ministar g. Ž. Lazić dao narodu brzometne puške u Južnoj Srbiji, kojima su kačaci protjerani, a tako da bi trebalo učiniti i s punktama, ciljajući očito i na nas potpisnike deklaracije Narodnog kluba.

Ne braneci, a nemajući ni prava braniti takozvane punktaše, ali kao čovjek i građanin ove zemlje, buni se u meni i u svakome čuvstvo čovječje i protestujem protiv takovoga javnoga pozivanja i potsticanja na klanje građana ove zemlje, jer će država biti svakako i u pravu i u stanju, da zakonitim dozvoljenim i ustavnim sredstvima osigura svoj opstanak bez pribjegavanja metodama, koje još do danas nitko u ovoj zemlji i u ovakoj formi predlagao nije.

Najbolji lijek i najbolje sredstvo za smirenje i zadovoljenje građana ove zemlje jest taj, da se u unutrašnjem našem ustrojstvu dadu mogućnosti što jače ekspanzivnosti svih naših geografskih i ekonomskih jedinica ne negirajući pri tome istorijske-političke individualitete.

Naša deklaracija proniknuta je tim mislima i ukazuje na formu unutrašnjeg uređenja naše zemlje, koje će biti najbolji čuvar jedinstva prema vani, kao i najjača garancija individualne ekspanzivnosti u korist cjeline.

Sve dok se ne dadu i pruže preduslovi za takovo jedno rješenje, ne mogu niti moji drugovi iz Narodnog kluba, niti ja u načelu glasati za ovakav budžet.

Time sam gospodo svrlio. (Pijenak i odobrenje na ljevici).

Registracija motornih vozila

Ovih je dana obavljena kod nas registracija automobila, autobusa i motora. U svemu je registrirano: 15 automobila, 3 autobusa, 4 teretna automobila i 4 motorna kolača.

Uskrsnuće

Danas u 6 sati poslije podne proslavit će se u mjesnoj rimokatoličkoj župnoj crkvi Sv. Anastazije u Samoboru svečano "Uskrsnuće", kojem prisustvuju predstavnici naših vlasti i uroda te društva i korporacije.

Nastupi glazbe

Glazba Pučke knjižnice i čitaonice sudjelovat će i ove godine kod Uskrsnuća na Veliku subotu u 6 sati. Jednako će glazba nastupiti i kod proslave Uskrsnuća u samostanu, na Uskrs u pola pet sati ujutro.

Novi vozni red samob. željeznice

Sa 15. travnjom stupa na snagu ljetni vozni red vicinalne željeznice Zagreb-Samobor. Vlakovi saobraćaju: iz Zagreba za Samobor, na radne dane u 6¹⁵, 8¹⁵, 10¹⁵, 12¹⁵, 13²⁰, 14¹⁵, 16³⁰, 18³⁰ i 20³⁰. Na nedjelje i blagdane u 6¹⁵, 7²⁰, 8¹⁵, 9²⁰, 10¹⁵, 11²⁰, 12¹⁵, 13²⁰, 14¹⁵, 15²⁰, 16³⁰, 17³⁵, 18³⁰, 19³⁵, 20³⁰ i 21³⁵.

Iz Samobora za Zagreb na radne dane u 5⁰⁰, 6¹⁵, 8¹⁵, 10¹⁵, 12¹⁵, 14¹⁵, 16³⁰, 18³⁰ i 20³⁰. Na nedjelje i blagdane u 5⁰⁰, 6¹⁵, 8¹⁵, 9²⁰, 10¹⁵, 11²⁰, 12¹⁵, 13²⁰, 14¹⁵, 15²⁰, 16³⁰, 17³⁵, 18³⁰, 19³⁵, 20³⁰ i 21³⁵.

Red vožnje dobiva se besplatno na svim osobnim blagajnama. Sve informacije na telefon broj 45-12. Prometna uprava.

Udruženje trgovaca za srez Samobor

saziva izvanrednu glavnu skupštinu za nedjelju, dne 30. o. mj., koja će se održati u trg. vijećnici u 2 sata popodne. Dnevni je red: pozdrav potpredsjednika, izbor upravnog i nadzornog odbora te časnoga suda i eventualije. U slučaju, da u naznačeno vrijeme ne bude nazočan dovoljan broj članova, skupština će se održati 1 sat kasnije bez obzira na broj prisutnih.

Zabava u restauraciji „Vila Tonšetić“

Na Uskrsni ponedjeljak, dne 17. o. mj. priredjuje restauracija „Vila Tonšetić“ na Stražniku u svojim prostorijama proljetnu zabavu. Na zabavi će svirati domaća glazba Pučke knjižnice i čitaonice. Početak je zabave u tri sata, a ulaz je besplatan. Za nadati se, da će sunčani Stražnik, ukusna vila sa lijepim pogledom na sve strane i svirka dobre naše glazbe privući mnoge sugradjane, da u veselju provedu jedno poslije podne.

Sport**Nogometne utakmice**

Nogometni klub odigrao je daljnje utakmice. Sa trgovačkim sportskim klubom iz Zagreba izšlo je rezultati od 4:1 u korist gostiju, koji su bili odlični i bolji, dok je rezerve našeg kluba također bile poražene od izlaze je domaći klub u utakmici od 3:1 u korist gostiju. U utakmici protiv "Spartana" iz Zagreba, naši igrači su odigrali vrlo lijepo, ali su izgubili od gostiju od 2:1.

Samobor — Zagreb

Na Uskrsni ponedjeljak odigrao će se u Samoboru dvije utakmice: nogometna utakmica. Prvo će biti prvi međunarodni utakmica protiv našeg kluba odigrao će se u Zagrebu protiv kluba "Spartan". Prva utakmica počinje u pola tri sata.

ORANICA U HRASTINI

prodat će dobrovoljno u nedjelju dne 23. o. mj., prikladna za gradilište pa se može parcelarno prodati. — Upitati kod Janka Regovića, Gornji Kraj 25.

Prodaje se
Jednokatna kuća
dobrovoljno u Šmidhenovoj ulici br. 5.

Vinotočje preko ulice
bijelo i crveno vino litra od 3—5 din.

Preporuča se
MIRKO PREBEG
Mirnovac.

JOSIP VREŠ GRADJEVNI LIMAR
I UVODITELJ VODOVODA
SAMOBOR, Livadićeva ulica broj 12.

Preporučuje se gg. vlasnicima novogradnja i graditeljima za sve limarske radnje na novogradnjama kao i sve popravke na kućama.
IZRADBA BRZA I TOČNA.
UMJERENE CIJENE.

SVE VRSTE DOMAĆIH I STRANIH

ljekova i ljekovitih specijaliteta iskušanih domaćih ljekova za ljude i blago LJEKOVITIH MINERALNIH VODA ZAVOJNOG MATERIJALA GUMENE ROBE TOILETNIH SAPUNA KOLONJSKIH VODA I PARFUMA KREMA I POMADA PUDERA PASTA ZA ZUBE KEFICA ZA ZUBE NAJBOLJE VRSTE I T. D.

dobijete uvijek garantirano svježe u
LJEKARNI K ZLATNOM ANDJELU
Mra MIRKA KLEŠČIĆA u Samoboru.

Roba koja se na skladištu ne nalazi, dobavlja se u roku od par sati bez ikakvog povišenja cijena.

Restauracija
„VILA TONŠETIĆ“
Stražnik

Krasne sobe sa konforom. Izvršna vina te zagrebačko pivo. Vrlo umjerene cijene. Prekrasan vidik.

Od Trga kralja Tomislava udaljena je samo 5 minuta

Gradjevni materijal

čelik, betonske cijevi, cementni crijevi, blokovi za gradnju, cementni pijesak za zidanje i tesanje, cementni pijesak za beton, čaruzi za beton, banje za beton, cementni pijesak za beton, čaruzi za beton, banje za beton, cementni pijesak za beton, čaruzi za beton, banje za beton.

„Samobor“ t. t. Samobor (preko ggta samoborskog kolodvora)

Samoborska pripomoćna zadruga.

POZIV

Članovi Samoborske pripomoćne zadruge pozivaju se ovime na

redovitu glavnu godišnju skupštinu

koja će se održati u nedjelju dne 30. travnja 1933. u 2 sata poslije podne u trgovišnoj vijećnici u Samoboru. Ako se na ovu skupštinu ne bi odazvao dovoljan broj članova, održat će se ista u isto vrijeme i na istom mjestu u nedjelju dne 14. svibnja 1933. bez obzira na broj pridošlih članova.

Dnevni red:

1. Pozdrav predsjednika.
2. Izvještaj ravnatelja o poslovanju zadruge.
3. Izvještaj nadzornog odbora.
4. Odobrenje računa razmjere IX., X. i XI. kola i podijeljenje odrijebnice ravnateljstvu i nadzornom odboru.
5. Izbor dvaju članova za ovjerovljenje zapisnika glavne skupštine.
6. Izbor šestorice članova ravnateljstva.
7. Izbor trojice članova nadzornog odbora.
8. Promjena pravila zadruge.
9. Inni možebitni prijedlozi.

U Samoboru, dne 1. travnja 1933.

Predsjednik:
Stavko Šek v. r.

Račun razmjere

IX. kolo od 5 I. 1930 do 29 XII. 1932

Imovina X. kolo od 2 VIII. 1931. do 22 I. 1933. — XI. kolo od 3 VII. 1932. do 22 I. 1933. Dugovina

	Din	p		Din	p
Gotovina u blagajni	26 783	04	Tjedni ulošci	2,486.810	50
Uloženo u štedionici	58 530	02	Čisti kamati	145.632	56
Zajmovi izdani zadrugarima	2,547.130	—			
	2,632.443	06		2,632.443	06

Račun dobitka i gubitka

Duguje

Potražuje

	Din	p		Din	p
Upravni troškovi	83 617	—	6% kamati od izdanih zajmova	266.098	02
Razni izdaci	12 001	10	Zakusnice	34.036	10
Vraćeni 3% kamati ulagačima	26.792	00	Provizije	10.227	50
Čisti kamati	145.632	56	Upisnine	19.981	80
	267.963	20		267.963	20

U Samoboru, dne 22 siječnja 1933.

Ravnatelj: **Bozidar Mihelić v. r.**

Predsjednik: **Stavko Šek v. r.**

Knjigovođa: **Viktor Blatota v. r.**

Suorganizator i pomoćnik knjigovođe sravalo i u redovnom radu

U Samoboru, dne 28 siječnja 1933.

Nadzorni odbor:

Guido Spiglati v. r.

Stjepan Šek v. r.

Milica Šek v. r.

Prodaju se zemljišta

gradilišta, kuće i vile u Samoboru i okolici. — Pobjeda upite daja odvjetnik Vladimir Preselki u Samoboru.

IZNAJMLJUJE SE

jedna velika soba za stan. — Upravitelj u Samoboru.

IZNAJMLJUJE SE STAN

od sobe i kuhinje sa malom bačvom u novogradnji. — Pertovčeva ul. 9B

STAN SA CIJELIM KOMPOROM

od 3' sobe, kuhinje i kupatila u nasprostorju u novogradnji iznajmljuje se. — Upravitelj Viktor Blatota, trojica Kolodvorska ul.

od 3' sobe, kuhinje, kupatila i ostalih nasprostorja u 1. katu iznajmljuje se od 1. travnja. — Upravitelj Gajeva 3B

IZNAJMLJUJE SE

stan od 2' sobe, kuhinje i kupatila u 2. katu od 3' sobe i kuhinje u 1. katu Upravitelj Panjeh, postolja Voj. ul. 17